

لاتېكس قوللانمىسى

neouyghur

2025-يىلى 31-يانۋار

مۇندەرىجە

3	1 ئۇيغۇرلار
3	1.1 ئۇيغۇرلار ۋە ئۇلارنىڭ تۇرمۇش مەدەنىيىتى
3	1.2 نىكاھ
5	1.3 ھېيت-ئايەم
7	2 مەڭگۈ تاش يادىكارلىقلىرى
7	2.1 تەس مەڭگۈ تېشى
7	2.2 تېرخىن مەڭگۈ تېشى

رہ سملہ ر

4 ئا رھ سملہ ر	1.1
8 ب رھ سملہ ر	2.1

جەدۋەللەر

4	بىر سىناق جەدۋەل	1.1
7	يەنە بىر سىناق جەدۋەل	2.1

بىرىنچى باب

ئۇيغۇرلار

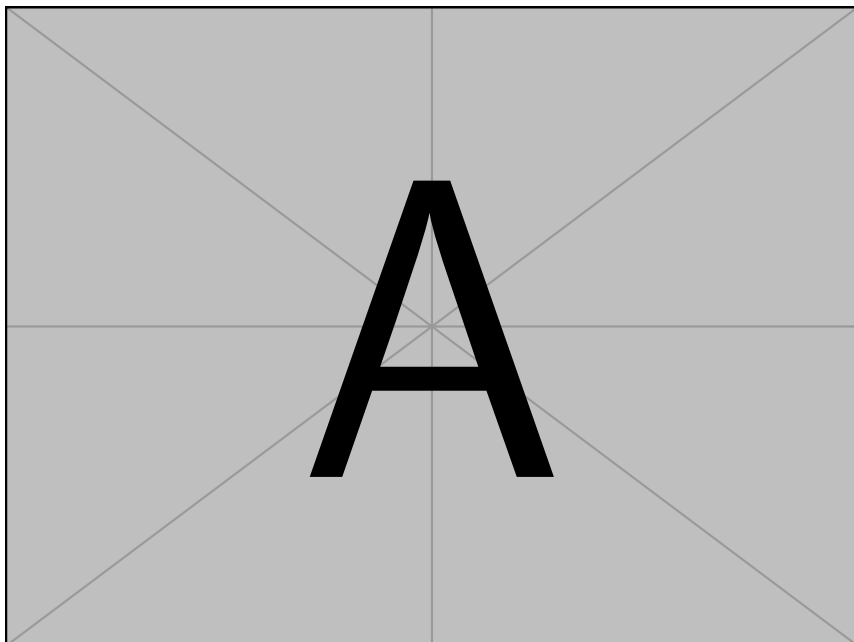
1.1 ئۇيغۇرلار ۋە ئۇلارنىڭ تۇرمۇش مەدەنىيىتى

ئۇيغۇرلار شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ھەقىقىي ئىگىلىرى ۋە مىراسخورلىرى بولۇپ، بۇ رايوندا توپلىشىپ ياشايدىغان غوللۇق، يەرلىك مىللەت ۋە ئاپتونومىيە ھوقۇقى يۈرگۈزگۈچى مىللەت. ئۇيغۇرلار پارچە ھالەتتە، جۇڭگونىڭ بىر قاتار چوڭ شەھەرلىرىدە خىزمەت ۋە تىجارەت قىلىدۇ. ئۇيغۇرلار شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىدىن باشقا، يەنە جۇڭگو، قازاقىستان، قىرغىزىستان، ئۆزبېكىستان، تاجىكىستان، تۈركمەنىستان (ئاساسلىقى بايرام ئەلى رايونى)، پاكىستان، ئەرەبىستان، تۈركىيە، ئاۋسترالىيە، گېرمانىيە، نورۋىگىيە، گوللاندىيە، شىۋىتسىيە، فىنلاندىيە، بېلگىيە، روسىيە، ئامېرىكا قاتارلىق دۆلەتلەردە كۆرۈنەرلىك نوپۇستا، مۇئەييەن جامائەت تۈركۈمى شەكىلدە ياشايدۇ.

The Uyghurs¹ have traditionally inhabited a series of oases scattered across the Taklamakan Desert within the Tarim Basin. These oases have historically existed as independent states or were controlled by many civilizations including China, the Mongols, the Tibetans and various Turkic polities. The Uyghurs gradually started to become Islamized in the 10th century and most Uyghurs identified as Muslims by the 16th century. Islam has since played an important role in Uyghur culture and identity.

1.2 نىكاھ

ئۇيغۇرلاردا نىكاھ مۇناسىۋىتى بىلەن چاي ئىچكۈزۈش، توي ئالدىدىكى مەسلىھەت چايلىرى، نىكاھ ئوقۇپ قىز-يىگىتنىڭ رازىلىقىنى ئېلىش، توي مۇراسىمى، يىگىت-قىزلار ئولتۇرۇشى، قۇدىلار چىللاقلىرى ئىزچىل ساقلىنىپ كەلدى. ئۇيغۇرلاردا دەپنە مۇراسىمى ھەرقايسى دىنىي مەدەنىيەتلەر تەسىرىدە ھەرخىل بولسىمۇ، ئەمما مېيىتنى پاكىزە يۇيۇپ كېيەنلەش، ھازىدارلار ئاق رومال سېلىپ، ئاق بەلۋاغ باغلاپ يىغا-زارە قىلىش، مېيىتنىڭ نامىزىنى چۈشۈرۈش، جىنازىنى ئالمىشىپ تالىشىپ كۆتۈرۈپ قەبرىستانلىققا ئېلىپ بېرىش، لەھەتتە مېيىتنىڭ يۈزىنى قىيلە (غەرب) تەرەپكە قىلىپ ياتقۇزۇش، ئىچ گۆرنىڭ ئاغزىنى كېسەك بىلەن ئېتىپ، تاش گۆرنى توپا بىلەن كۆمۈش، قەبرە بېشىدا مېيىتنىڭ ئىجابىي تەرىپىگە گۆۋاھلىق بېرىش، قەبرە تېشى-گۆمبەز ئورنىتىش، مېيىتنىڭ يەتتە، قىرىق، يىل نەزىرلىرىنى ئۆتكۈزۈش ئادەتلىرى بىردەك ئىزچىل بۇلۇپ كەلدى. ئۇيغۇرلار ۋە ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى مېيىت سۆڭىكىنى كاھىش (ساپال) ساندۇققا سېلىپ يەرلىككە قۇيۇش، مېيىتنى تاش گۆرگە كۆمۈش، مېيىتنى ئاستىغا ياغاچ شادا قويۇلغان گۆرگە ياتقۇزۇپ، ئۈستىگە قىزىل تۇپراق ۋە قۇم تۆكۈپ كۆمۈش، شام گۆرگە قويۇش قاتارلىق دەپنە قىلىش ئۇسۇللىرىنىمۇ قوللاندى.

1.1-رەسىم: ئا رەسىم.

Col3	Col2	Col2	Col1
787	87837	6	1
5415	78	7	2
7507	778	545	3
7560	18744	545	4
6344	788	88	5

1.1-جەدۋەل: بىر سىناق جەدۋەل

1.3 ھېيت-ئايەم

$$x^2 + y^2 = z^2 \quad (1.1)$$

¹From <https://en.wikipedia.org/wiki/Uyghurs>

ئىككىنچى باب

مەڭگۈ تاش يادىكارلىقلىرى

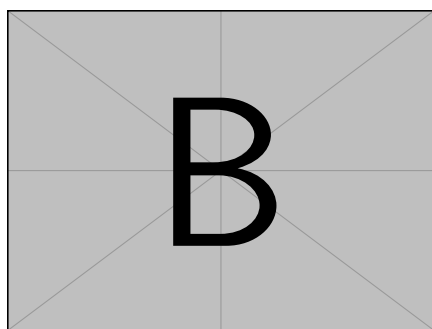
2.1 تەس مەڭگۈ تېشى

بۇ مەڭگۈ تاش يادىكارلىقى 1976- يىلى موڭغۇلىيەدىكى تەس دەرياسىنىڭ سول قىرغىدىكى نوغۇن تولغوي ئىگىزلىكىنىڭ يېنىدىن تېپىلغانلىقى ئۈچۈن، «تەس مەڭگۈ تېشى» دەپ ئاتالغان. «تەس مەڭگۈ تېشى» ئورخۇن ئۇيغۇر خانلىقى دەۋرىگە مەنسۇپ يادىكارلىقلارنىڭ ئىچىدە بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىشى ئېغىرراق. ئەڭ مۇھىم بولغان يازما يادىكارلىق. ئۇنىڭدا بۈگۈ قاغان (759- 780- يىللار) ئەجدادى (دادىسى) بولغان ئەل ئەتمىش بىلگە قاغان (مويۇنچۇر، 747- 759- يىللار) دەۋرىگىچە بولغان ئۇيغۇر قاغانلىرىنىڭ تارىخى، جۈملىدىن بىرىنچى ۋە ئىككىنچى ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ تەقدىرى. كۆل بىلگە قاغان ۋە ئەل ئەتمىش بىلگە قاغان باشچىلىقىدىكى ئۈچىنچى ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ بەرپا بولۇشى قاتارلىق مەسىلىلەر ھەققىدە مەلۇمات بېرىلگەن. بۇ ھەقتىكى بىر قىسىم مەزمۇنلار كونا- يېڭى تاڭنامىلەردە ئۇچرىمايدۇ. شۇڭا تەس مەڭگۈ تېشىدىكى مەلۇماتلار زور سېلىشتۇرما قىممەتكە ئىگە. تەتقىقاتلارغا قارىغاندا، «تەس مەڭگۈ تېشى» نىڭ ئاپتورى مويۇنچۇر قاغاننىڭ يېقىن تۇققىنى تۈپەك ئالىپ شۇل دېگەن كىشى بولۇپ، مەڭگۈ تاشنى قاغان يېڭىدىن تەختكە چىققان ۋاقىتتا توغرىسى 761- 762- يىللىرى ئورنىتىلغان، دېيىشكە بولىدۇ.

2.2 تېرخىن مەڭگۈ تېشى

Col1	Col2	Col2	Col3
1	6	87837	787
2	7	78	5415
3	545	778	7507
4	545	18744	7560
5	88	788	6344

2.1-جەدۋەل: يەنە بىر سىناق جەدۋەل

2.1-رەسىم: ب رەسىم.

پايدىلانمىلار

- [1] \LaTeX The Samaritan. Alexander and Mittelbach, Frank Goossens, Michel [1]
1993 Massachusetts, Reading, Addison-Wesley, Companion.
- [2] ئو. تۇرسۇن. لاتېكسست قوللانمىسى. (ئۇيغۇرچە) [بىر ژورنال], 921–891:(10)322, 1905.